

Tematiskā turētājbanku segmenta pārbaude

01.02.2025.–31.07.2025.

Pārbaudes vadītāja: Helēna Skadiņa

Pārbaudē iesaistītas: Silva Jaudzeme, Inga Veļķere

Apdrošināšanas un pensiju uzraudzības pārvalde
31.07.2025.

Tematiskās turētājbanku segmenta pārbaudes rezultāti

Turētājbanku loma ieguldījumu pārvaldības nozarē ir stratēģiska – tās ne tikai nodrošina aktīvu glabāšanu, bet arī ietekmē pārvaldības procesu kvalitāti, sadarbības ilgtspēju un regulatīvo atbilstību.

Turētājbankas funkcijas aptver ieguldījumu aktīvu turēšanu, darījumu izpildes un norēķinu uzraudzību, ieguldījumu ierobežojumu ievērošanas kontroli, kā arī ieguldītāju interešu aizsardzību.

Turētājbankas ir atbildīgas arī par naudas plūsmu uzraudzību un līdzekļu šķirtu turēšanu, nodrošinot, ka aktīvi tiek pārvaldīti saskaņā ar prospektiem, normatīvajiem aktiem un labas pārvaldības principiem.

Pārbaudes tiesiskais ietvars

Komisijas Deleģētā regula (ES) 2016/438, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/65/EK attiecībā uz depozitāriju pienākumiem

Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 231/2013, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/61/ES attiecībā uz atbrīvojumiem, vispārējiem darbības nosacījumiem, depozitārijiem, saistību īpatsvaru, pārskatāmību un uzraudzību

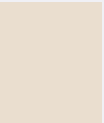
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likums

Privāto pensiju fondu likums

Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likums

Vadlīnijas vienā komercsabiedrību grupā esošas turētājbankas un ieguldījumu pārvaldes sabiedrības ietekmes uz valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldi izvērtēšanai

Pārbaudes mērķis un tvērums

Mērķis: noteikt, vai turētājbankas pienācīgi veic kontroles funkciju

Tvērums:

Pārbaudāmie: 5 turētājbankas (turpmāk – TB)

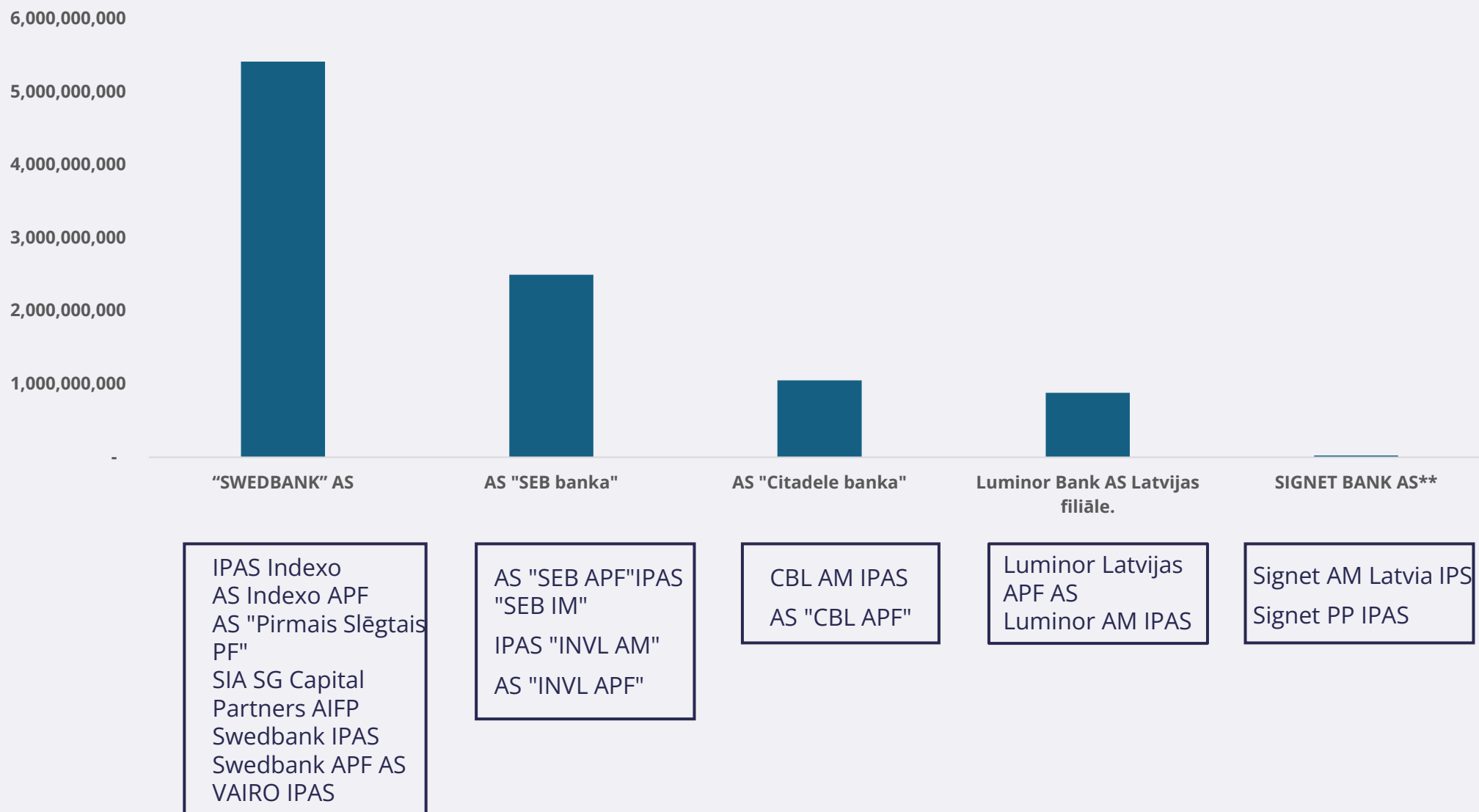
Pārbaudē iesaistītie (turpmāk – Sabiedrības):

8 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības (turpmāk – IPAS),

7 privātie pensiju fondi (turpmāk – PPF)

1 alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks (turpmāk – AIFP)

Aktīvi turētājbanku turēšanā, 2025. g. 1. cet., EUR*

Pārbaudes tvērumi

TURĒTĀJBANKAS PIENĀKUMI

- Risku novērtēšana un uzraudzības pamatprincipi
- Rīkojumu pārbaude un izpilde
- Informācijas apmaiņa un iekšējie normatīvie akti
- Ieguldījumu ierobežojumu uzraudzība un zaudējumu atlīdzināšana
- TB līgums

IIINTEREŠU KONFLIKTA (IK) PĀRVALDĪBA

- IK identificēšana un pārvaldība
- Politikas īstenošana un kontrole
- Neatkarības nodrošināšana un lēmumu pieņemšana
- Sadarbība ar Sabiedrību un trešajām pusēm
- Konfidencialitātes ievērošana un informācijas aizsardzība
- Risku vadība un uzraudzība
- Neatkarības pārraudzība

RESURSI, PROCESI un ZIŅOŠANAS KULTŪRA

- Personāla atbilstība, kompetence un attīstība
- Ziņošanas kultūra un aizsardzības mehānismi
- Procesi

Pārbaudes kopvērtējums un galvenie secinājumi

Vērtēšanas aspekts	Kopvērtējums
TB pienākumu izpilde	
TB līgums	
Interesu konfliktu pārvaldība	
Resursi, procesi un ziņošanas kultūra	

- Bez papildu resursiem TB nevar uzņemt citu sabiedrību apkalpošanu
- *Excel* izmantošana miljardu+ EUR apjomam rada augstus operacionālos riskus
- TB darbība nav prioritāte, tāpēc sistēmu iegāde visās sabiedrībās netiek plānota
- TB piedāvātā pakalpojuma cena nav pamatota katram Sabiedrības pārvaldē esošajam sektoram
- Grupu uzņēmumos TB izvēli nosaka mātes uzņēmuma vai grupas stratēģija, vēsturiskā lojalitāte vai sistēmu integrācija
- Ieguldījumu fondiem TB pakalpojumus nodrošina tikai divas komercbankas – tādējādi izvēle attiecībā uz šī veida fondu pārvaldību ir ierobežota jau sākotnēji

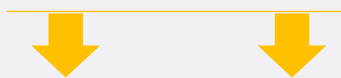
	TB veic kontroles funkciju atbilstoši regulējuma prasībām/atklātajām neatbilstībām ir zema ietekme uz TB darbību
	TB veic kontroles funkciju drīzāk atbilstoši regulējuma prasībām/atklātajām neatbilstībām ir vidēji zema ietekme uz TB darbību
	TB veic kontroles funkciju drīzāk neatbilstoši regulējumam/atklātajām neatbilstībām ir vidēji augsta ietekme uz TB darbību
	TB neveic kontroles funkciju vai veic to neatbilstoši regulējuma prasībām/atklātajām neatbilstībām ir augsta ietekme uz TB darbību

I. Turētājbankas pienākumu izpilde

Atklātās neatbilstības un labā prakse Turētājbankas pienākumu izpildē

TB1	TB2	TB3	TB4	TB5

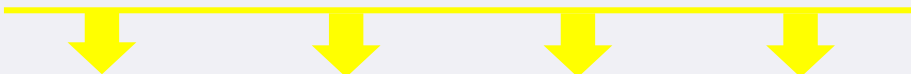

- TB neveic Sabiedrību risku novērtējumu saistībā ar to ieguldījumu politikas un stratēģijas specifiku, apjomu un sarežģītību
- TB neveic savu iekšējo normatīvo aktu atbilstības un procesu efektivitātes pārbaudes
- TB metodoloģija neparedz *ex post* kontroles, lai pārbaudītu Sabiedrības procesus un procedūras

- Dažas TB spēj nodrošināt visaptverošu pārskatu par veiktajām kontrolēm ar augstu detalizācijas līmeni internetbankas vidē, iekļaujot arī alternatīvo ieguldījumu fondu datus.
- Sistematizēta pieeja ar termiņu, risku un atbildīgo darbinieku noteikšanu kopīgā IT platformā ar dažādām pieejas tiesībām ļauj nodrošināt izsekojamību un darbību pārskatāmību.
- Lai pārrunātu problēmas un attīstības jautājumus un stiprinātu operatīvo sadarbību, Sabiedrības un TB organizē kopīgas tikšanās reizi ceturksnī.

Atklātās neatbilstības Turētājbankas līguma atbilstībā

TB1	TB2	TB3	TB4	TB5

Turētājbankas līgums nesatur:

- noteikumus par TB eskalācijas procedūrām
- turēšanas un pārraudzības procedūras attiecībā uz katru aktīvu kategoriju
- informāciju par pušu pienākumiem novērst NILLTF
- Sabiedrību tiesības uzraudzīt TB darbību
- TB tiesības uzraudzīt Sabiedrības darbību
- ziņošanu par TB ieceltajām trešajām pusēm, to izvēli un uzraudzību
- informāciju par esošajiem naudas kontiem un jauna konta atvēršanu
- TB tiesības saņemt informāciju par Sabiedrības ieceltajām trešajām pusēm
- kārtību, kādā TB sniedz Sabiedrībai informāciju ar aktīviem saistīto tiesību īstenošanai un kādā tā ziņo, ja aktīvu nošķiršana vairs nav pietiekama
- kārtību dokumentu grozījumu saskaņošanai

Turētājbankas pienākumu izpilde

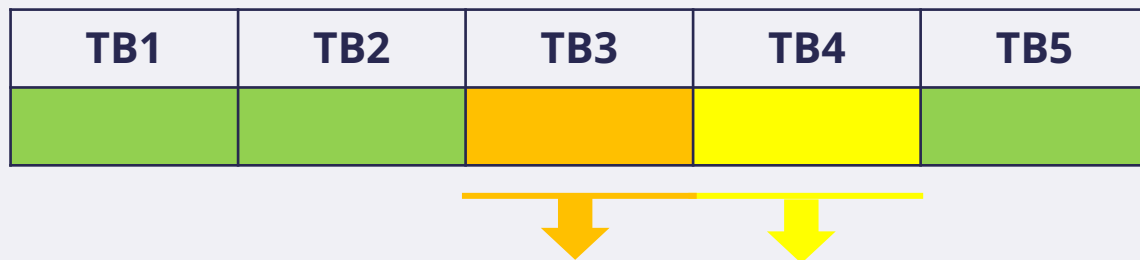
Atziņas no Sabiedrību sniegtās informācijas

- Praksē identificēti arī atsevišķi operacionālie incidenti TB pusē, kas liecina, ka process ir ieteicams pilnveidot. Viens no būtiskajiem jautājumiem ir četru acu principa pilnvērtīga ieviešana darījumos ar vērtspapīriem – vairākas TB šobrīd to piemēro attiecībā uz naudas pārskaitījumiem, bet ne vienmēr attiecībā uz vērtspapīru kustību. Tas var radīt atbilstības riskus.
- Vairākās Sabiedrībās ir pieņemta prakse, kurā atļauta TB informācijas nosūtīšana, izmantojot nešifrētus e-pasta sūtījumus – gan automatizētā, gan manuālā režīmā.
- Sabiedrības ne vienmēr analizē TB sagatavotos pārskatus par veiktajām kontrolēm, jo tos uzskata par maznozīmīgiem un formāliem. Dažas Sabiedrības šādus pārskatus no Turētājbankas nesaņem.
- Sabiedrības neuzņemas iniciatīvu diskutēt ar TB par pārskatu saturu vai formālo raksturu, vai par to trūkuma iemesliem.
- Daļa Sabiedrību plāno pāreju uz automatizētiem informācijas apmaiņas risinājumiem, kas palīdzētu samazināt manuālo slodzi un ar to saistīto kļūdu iespējamību.
- Ikrīta darbs, īpaši, kad jāveic salīdzināšana, tiek raksturots kā intensīvs un saspringts, un šīs slodzes mazināšana uzlabotu darba kvalitāti un noturību.

II. Interestu konfliktu pārvaldība

Atklātās neatbilstības interešu konfliktu pārvaldībā

- Nepietiekama pamatfunkciju uzmanība TB neatkarības aspektam
- Nesniedz pakalpojumus visām Sabiedrībām, ievērojot vienotus standartus
- Funkcionālais resursu sadalījums rada pārmērīgi augstu IK risku
- Pamatfunkcijas nenodrošina IK atbilstīgu pārvaldību
- Operacionālā riska pārvaldība attiecībā uz TB sadarbību ar Sabiedrību nav TB prioritāte
- TB nepārbauda trešo pušu IK politikas ievērošanu

Interesešu konfliktu pārvaldība

Atziņas no Sabiedrību sniegtās informācijas

- Sabiedrību pieeja IK izvērtēšanai nav vienāda: dažas Sabiedrības izvērtē IK regulāri reizi trijos gados vai konkrēta notikuma gadījumā, bet dažas paļaujas uz ilgstošu sadarbību jau iepriekš identificētu potenciālo IK formālā pārskatīšanā
- IK pārvaldības brieduma līmenis Sabiedrībās nav viendabīgs – tas svārstās no formalizētas un strukturētas pieejas līdz neformālai, individuāli interpretētai kontrolei
- Lai gan Sabiedrību rīcībā ir vispāratzīti mehānismi, faktisko riska ekspozīciju ietekmē tas, cik sistemātiski tiek analizētas ikdienas sadarbības situācijas ar TB, īpaši – neplānoti notikumi vai darbības ar saistītajiem uzņēmumiem

III.

Resursi, procesi un ziņošanas kultūra

Resursi, procesi un ziņošanas kultūra

Labā un nevēlamā prakse

TB1	TB2	TB3	TB4	TB5

TB piesaista neatkarīgus ekspertus vai konsultantus ar mērķi novērtēt IK riskus

TB rīko pieredzes apmaiņas ar TB kolēģiem citās valstīs

TB veic Sabiedrības apmierinātības aptauju

TB dokumentē veikto pārbažu rezultātus un ziņo Sabiedrībām par tiem

TB veic katras Sabiedrības risku novērtējumu un pielāgo kontroles funkcijas

Svarīgākiem termiņiem vai jēdzieniem dokumentos ir saite uz definīcijām vai skaidrojumiem, vai punktiem citos dokumentos

TB ir izstrādātas procesu blokshēmas vienkāršākai šo procesu izpratnei

TB darbiniekiem ir BFAA licences vai DSI sertifikāti

TB veic darbinieku testēšanu un iekļauj tās rezultātus ikgadējās vadītāja un darbinieka pārrunās

TB ir ļoti liels dokumentācijas apjoms (politikas, procedūra ar atsaucēm uz citiem dokumentiem, procesu shēmas, instrukcijas)

Dažām TB pietiek ar to, ka darbinieks apstiprina iepazīšanos ar dokumentu. Nevienš nepārliedzinās, vai informācija tiešām ir apgūta

TB neveic (klātienēs) pārbaudes Sabiedrībās

TB nesalīdzina savu darbības efektivitāti ar nozares standartiem, līdz ar to neievieš uzlabojumus

Resursi, procesi un ziņošanas kultūra

Atziņas no Sabiedrību sniegtās informācijas

- Sabiedrības pārsvarā veic TB izmaksu salīdzinājumus, kurus arī izmanto pārrunās ar esošajām TB
- Šajos salīdzinājumos nereti trūkst kvalitatīvo kritēriju izvērtēšanas (piem., sistēmu savietojamība, apkalpošanas kvalitāte, incidentu vēsture u. c.). Sabiedrībās nav izstrādāti skaidri sliekšņi, no kuriem būtu atkarīgs lēmums par konkrētu valdes rīcību (piemēram, kādas cenu starpības gadījumā būtu jāapsver TB maiņa u. c.)
- Katras Sabiedrības praksē ir izstrādājusies TB novērtēšanas pieeja: dažās Sabiedrībās veic padziļinātu esošās TB snieguma novērtējumu, dažās Sabiedrībās šis process ir ļoti formāls bez konsekventas tā dokumentēšanas un izvērtēšanas. Tas būtiski ietekmē procesa pārredzamību, ierobežo uzraudzības un auditoru darbības efektivitāti
- Uzņēmumu grupās TB izvēli bieži nosaka grupas stratēģiskās vadlīnijas, proti, Sabiedrībām tiek uzdots izmantot savas grupas komercbanku neatkarīgi no tirgū pieejamajām alternatīvām. No vienas puses, šāds sadarbības modelis veicina operacionālo stabilitāti, taču, no otras puses, samazina konkurenci un spēju reaģēt uz tirgus pārmaiņām. Ilgtermiņā tas var ietekmēt izmaksu efektivitāti un klientu labklājību

Paldies par uzmanību!

